

**Безлюдна Віта Валеріївна, д. пед. н., професор,
професор кафедри іноземних мов
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
(м. Умань)**

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Структурні зміни в соціально-економічному житті більшості країн висувають нові вимоги до організації навчального процесу у вищій школі. Тому для закладів вищої освіти України в процесі стандартизації професійної підготовки вчителів в умовах Болонського процесу велике значення має розуміння структури, змісту та організаційних особливостей системи вищої освіти європейських країн і підготовки педагогічних кадрів зі знанням іноземної мови [1].

Тенденції до глобалізаційного розвитку освітньої сфери в європейському регіоні торкнулися й українських реалій. Потреба у фахівцях, здатних вести діалог із зарубіжними колегами, вивчати зарубіжний досвід діяльності в тій чи іншій професійній сфері, послуговуватися іншомовними друкованими й віртуальними джерелами у сфері своєї професійної діяльності – стали основоположними чинниками, що актуалізують іншомовну підготовку фахівців у різних сферах людської життєдіяльності.

Як зауважує українська дослідниця Павелків К., проблема вивчення іноземних мов в системі освіти зарубіжних країн стала предметом наукових пошуків численних вітчизняних дослідників. Щоправда, наукові розробки вітчизняних компаративістів зосереджені переважно у двох площинах [3]:

1. Аналізу проблеми іншомовної підготовки майбутніх педагогів, насамперед, підготовки вчителів іноземних мов.
2. Дослідженні специфіки змісту та методики навчання іноземним мовам у системі загальної середньої освіти.

Так, в результаті проведеного компаративного аналізу щодо іншомовної підготовки студентів у країнах Європейського Союзу Безлюдна В. В. дійшла

висновку, що зміст підготовки майбутніх учителів іноземних мов у європейських ЗВО характеризується поєднанням теоретичного і практичного блоків педагогічної, мовної та методичної спрямованості, а також варіативних дисциплін у складі цих блоків [4].

Як свідчать дослідження В. Гаманюк, на структуру й зміст іншомовної підготовки студентів у країнах Європейського Союзу впливає сукупність робочих мов (англійська, німецька, французька, італійська, голландська), оскільки саме їх найчастіше обирають для вивчення майбутні педагоги. На пріоритети в іншомовній підготовці майбутніх педагогів в Європі впливає ще й перелік офіційних мов ОБСЄ та НАТО (англійська, французька), ООН та ЮНЕСКО (англійська, французька, іспанська, російська, арабська) [2].

Слід відмітити, що в системі іншомовної освіти європейських країн існують окремі особливості: іншомовність європейців є відносною, оскільки європейські мови значною мірою представляють одну мовну групу; натомість іншомовна підготовка фахівців у слов'янських країнах передбачає введення студентів у невласливий слов'янським мовам лінгвістичний простір – латиницю, з відповідним мовним фізіологічним апаратом та ін.

Серед проблем, які виникають в іншомовній підготовці студентів у багатьох європейських ЗВО, науковці [5] називають низький рівень мотивації студентів до вивчення іноземної мови (особливо якщо це не стосується вивчення англійської мови), а також прагнення «шліфувати» англійську в умовах вивчення кількох іноземних мов.

Узагальнивши європейський досвід щодо іншомовної підготовки студентів Павелків К. дійшла висновку, що вивченню іноземних мов студентами, незалежно від майбутнього фаху у європейських ЗВО, сприяють прийняті в європейських країнах освітні стандарти, які вміщують три основні позиції:

1. Кваліфікаційні характеристики випускника передбачають вимоги до знання іноземних мов на рівні сертифікату B2. Така постановка питання про місце і роль іноземної мови у професійній підготовці фахівців мобілізує

студентів до вивчення мови, а керівництво навчальних закладів – до ефективного адміністрування й фінансового забезпечення процесу іншомовної підготовки студентів. Рівень володіння студентами іноземними мовами визначається Європейською системою опису мовної підготовки, яка, власне, й визначає зміст та показники вже звичних і для вітчизняної системи іншомовної підготовки студентів сертифікаційних рівнів – від A1 (Breakthrough) до C2 (Mastery). Таку класифікацію Рада Європи (2001) прийняла за основу своєї мовної політики в системі вищої освіти та іншомовної підготовки фахівців усіх напрямів підготовки. CEFR передбачає, що рівень А – це основний рівень, В – самостійний, С – вільний. У документах CEFR зазначається, що ця система ґрунтується не на лінгвістичній, а на соціолінгвістичній компетентності студента [3].

2. Вивчення іноземних мов почасти виведено поза межі обов'язкових предметів, визначених навчальним планом. Факультативна іншомовна підготовка передбачає (з певними незначними відхиленнями залежно від університету) 120 годин на рік. При цьому іншомовна підготовка студентів здійснюється зазвичай лише в межах однієї іноземної мови на вибір університету – англійської, німецької, іспанської італійської тощо. Навчальними планами підготовки фахівців в університетах також передбачається, що 50% навчального часу студента відводиться на його самостійну навчальну роботу; таким чином, обсяг вивчення іноземної мови зростає до 240 годин на рік.

3. Англійська мова як основа іншомовної підготовки в жодному з документів не визнається в такому статусі, однак більш як третина напрямів підготовки фахівців визнають англійську як іноземну мову для підготовки фахівців за стандартною кількістю кредитів ECTS [3].

Резюмуючи все викладене вище, зазначимо, що на зміст іншомовної підготовки студентів в Україні та закордоном впливає сучасна мовна політика Європейського Союзу, сконцентрована на потребах і викликах, спричинених глобалізацією сучасного світу, а також на основних життєвих

компетентностях особистості, в тому числі і в мовному відношенні, та на положеннях Болонської декларації щодо побудови єдиного європейського освітнього простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлюдна В. В. 2016. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у Франції та Німеччині. *Порівняльно-педагогічні студії*. № 1 (27), С. 91-98.

2. Гаманюк, В. А. 2012. *Іншомовна освіта Німеччини у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів: теорія і практика*: [монографія]. Кривий Ріг: Видавничий дім.

3. Павелків, К. М. 2019. Іншомовна підготовка фахівців соціальної сфери в країнах Європи. В: *Сучасний рух науки: тези доп. VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. Дніпро, С. 836-840.

4. V. V. Bezliudna, I. Yu. Shcherban, R. O. Bezliudnyi, V. V. Makarchuk, 2020. European Experience of Training of Future Teachers of Foreign Languages: Findings and Prospects for Ukraine. *Bulletin the National academy of sciences of the Republic of Kazakhstan*, 4, 225-234. DOI: <https://doi.org/10.32014/2020.2518-1467.123>

5. Harbig, A. M., 2007. Nauczanie języków obcych w aspekcie przemian w polskim szkolnictwie wyższym. *Polityka językowa w Europie*. [online] Available at: <http://kms.polsl.pl/prv/spnjo1/referaty/harbig.pdf> [Accessed 12 January 2021].